

LAUSUNTO

Pohjois-Pohjanmaan liiton talous- ja toimintasuunnitelmaluonnos vuosille 2025-2027

Sisällysluettelo

1. Saatesanat	3
2. Pohjois-Pohjanmaan näkymät	3
3. Strategiset tavoitteet 2025-2027	3
Maakunnan fyysinen ja digitaalinen saavutettavuus	4
Kannattavan yritystoiminnan ja kilpailukyvyn edellytykset	4
Euroopan unionin pohjoisten alueiden painoarvo ja siihen kohdistuva säätely	5
Kuntien elinvoimaisuus ja uudistuminen	5
Tulevaisuuden rakentaja ja tiedolla johtaja	5
Innostuneiden osaajien yhteisö	5
4. Toiminta- ja tavoitteet	6
Maakuntajohtajan toimintayksikkö	6
Maakunnan kehittäminen ja rahoitus	6
Maakunnan suunnittelu ja osaaminen	6
5. Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025-2027	6

1. Saatesanat

Raahen kaupunki ja Raahen seudun kehitys kiittävät Pohjois-Pohjanmaan liittoa eri muodoissa tehtävästä hyvästä yhteistyöstä. Raahen kaupunki Pohjois-Pohjanmaan toiseksi suurimpana kaupunkina ja Raahen seudun kehitys seutukunnallisena kehittämisorganisaationa haluavat toimia jatkossakin tiiviissä yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan liiton kanssa alueellisessa kehittämis- ja edunajamistyössä.

Raahen kaupunki ja Raahen seudun kehitys antavat tällä lausunnolla näkemyksensä Pohjois-Pohjanmaan liiton talous- ja toimintasuunnitelmaluonnokseen vuosille 2025-2027 ja talousarvioon vuodelle 2025. Pyydämme, että liitto huomio lopullisessa talous- ja toimintasuunnitelmassa sekä sen toteuttamisessa tässä lausunnossa esille tuodut alueemme kannalta tärkeät näkökulmat.

2. Pohjois-Pohjanmaan näkymät

Maakunnan väestönkasvu, työttömyys ja osaavan työvoiman saatavuus

Koko maakunnan tasolla tarkasteltuna luonnollinen väestönkasvu on jatkunut laskusuuntaisena jo pitkään ja kääntynyt viimeisen parin vuoden aikana jopa negatiiviseksi, joten väestökasvu on tällä hetkellä täysin riippuvainen maahanmuutosta. Maakunta on väestön kasvun suhteen kahtiajakautunut. Väestön kasvu keskittyy Oulun seudulle, kun samaan aikaan muut seudut ja suurin osa maakunnan kunnista kärsivät asukasluvun laskusta, joka voimistaa tietyillä toimialoilla osittain vakavaksikin kehittyntä osaavan työvoiman saatavuusongelmaa.

Koronavuosien 2020 ja 2021 jälkeen työttömyysluvut lähtivät laskuun koko maakunnan alueella, mutta vuodesta 2023 lähtien työttömien työnhakijoiden määrä on noussut tasaiseen tahtiin kaikissa työikäisten ikäluokissa takaisin vuoden 2021 tasolle. Työttömyyden kasvun taustalla on erityisesti rakennusalan heikko tilanne. Raahen seudun osalta on todettava, että työttömien työnhakijoiden määrän kasvusta huolimatta, osaavien tekijöiden löytämisessä on haasteita myös matalan osaamistarpeen työpaikkoihin ja konepaja- ja metallialalla osaavan työvoiman heikko saatavuus on jopa kasvun esteenä.

Koko maakunnan sekä eri alueiden houkuttelevuuden, elinvoiman, pitovoiman ja yritysten kilpailukyvyn näkökulmasta on tehtävä strategisia valintoja ja vaikuttavia toimenpiteitä, joilla varmistetaan yritysten kehittäminen sekä eri alueiden vahvuuksia tukevien eri asteisten opiskelupaikkojen olemassaolo ja osaavan työvoiman pysyvyys ja saatavuus.

Ulkomaisen työvoiman osaamisen kehittäminen työelämän vaatimuksia vastaavaksi on huomioitava niin eritasoisen koulutuksen järjestämisessä kuin yritysten toimintatapojen ja työntekemisen kulttuurin kehittämisessä.

3. Strategiset tavoitteet 2025-2027

Yleisesti voidaan todeta, että strategiset tavoitteet ja linjaukset ovat tulevaisuuteen tähtäviä, mahdollistavia ja ne tukevat maakunnan kilpailukyvyn, pito- ja vetovoiman sekä elinvoiman kehittämistä. Strategian mukaisten toimenpiteiden vaikuttavuus tulee varmistaa koko maakunnan alueella läpinäkyvien valmisteluprosessien ja kehittämishankkeiden avulla sekä laajalla osallistamisella ja aktiivisella tiedon jakamisella.

Haluamme korostaa Pohjois-Pohjanmaan liiton entistä aktiivisempaa roolia, proaktiivisuutta ja dynaamisuutta koko maakunnan, seutujen ja kuntien eteen tehtävässä työssä sekä strategisten tavoitteiden mukaisissa toimenpiteissä. Näin ollen haluamme toimintasuunnitelman termistön vastaavan sekä aktiivista että tavoitteellista toimintaa ja siten korvata edunvalvonta edunajamisella suunnitelman kaikissa osissa.

Seuraavissa kohdissa tuodaan esille alueemme kehittämisen kannalta tärkeitä näkökulmia, jotka liittyvät maakuntaliiton toimintasuunnitelmassa asetettavaan strategiaan tavoitteisiin sekä edelleen niiden toteuttamiseksi suunniteltuihin toimenpiteisiin, rahoituksen kohdentamiseen ja edunajamistyöhön.

Maakunnan fyysinen ja digitaalinen saavutettavuus

Raahen seutu raskaan teollisuuden ja suurhankkeiden alueena on riippuvainen monipuolisesta saavutettavuudesta sekä liikenteen ja logistiikan toimivuudesta. SSAB:n Raahen terästehtaan materiaalivirrat ja tuleva tehdasinvestointi, meri- ja maatuulivoimainvestoinnit, Hanhikiven alueen jatkokehittäminen, teollisuuden tarpeet sekä muiden kuljetusten ja työmatkaliikenteen suuret virrat aiheuttavat painetta liikennejärjestelmien toimivuudelle ja luovat jatkuvan tarpeen niiden kehittämiseksi.

Raahen satama on erittäin tärkeä osa Pohjois-Suomen, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun teollisuuden ja suurhankkeiden logistiikkaketjua. Raahen sataman toimintojen, palvelujen ja kapasiteetin kehittämiseksi on laadittu strategia, jonka toteuttamiseksi on suunniteltu useampien kansallisten ja EU-rahoitteisten kehittämishankkeiden toteuttamista tulevien vuosien aikana. Edunajaminen ja rahoituksen kohdentaminen sekä investointien toteuttamiseksi että yhteyksien ja saavutettavuuden parantamiseksi on aluekehittämisen näkökulmasta tärkeässä asemassa niin aluetoimijoilla kuin maakuntaliitolla.

Pohjoinen porttina länteen on strategisena tavoitteena ilmeinen, jota Raahen seudun logistiset yhteydet ja elinkeinoelämä tukevat. Odotamme juuri lausuntokierroksella olleen ja myöhemmin hyväksyttävän Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman toimeenpanon edistämisen nostettavan omaksi toimenpiteekseen Pohjoisen ohjelman edistämisen tavoin.

Kannattavan yritystoiminnan ja kilpailukyvyn edellytykset

Maakuntien välisenä muuttotappioalueena Pohjois-Pohjanmaan osaavan työvoiman saatavuuden parantamiseen liittyy erityisesti nuorten sekä koulutetun ja osaavan työikäisen väestön pysyminen alueella. Alueiden elinvoimaisuuden sekä veto- ja pitovoiman sekä houkuttelevuuden nostaminen tarkoittaa muiden muassa korkeatasoisten, tulevaisuuden tarpeita ja työelämän vaatimuksia vastaavien eri asteisten opiskelumahdollisuuksien tarjoamista sekä yritysten ja yritysten toimintaympäristön kehittämistä koko maakunnan alueella.

Koulutustarjonnan tulee perustua tunnistettuihin tulevaisuuden tarpeisiin ja varmistaa koulutusten työelämävastaavuus jatkuvalla yhteistyöllä elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Alueen osaamisperusta ja eri asteinen koulutustarjonta tulee kyetä turvaamaan myös uudentyypisillä joustavammilla ja verkostomaisilla ratkaisuilla ja se edellyttää aktiivista edunajamista sekä sitä tukevaa arvovalta- ja vaikuttavuusviestintää.

Innovaatiotoiminnan vahvistamisen sekä alueiden vahvuuksiin perustuvan älykkään erikoistumisen avulla alueiden kilpailukykyä ja elinvoimaa sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien muodostumista voidaan parantaa merkittävästi. Raahen seudun osalta tämä tarkoittaa rahoituksen suuntaamista kunta- ja seudullista elinvoimastrategiaa tukeviin kehittämishankkeisiin.

Tässä toimintasuunnitelman strategisessa linjauksessa onnistuminen edellyttää rahoituksen ja resurssien tarvelähtöistä kohdentamista, joka tarkoittaa käytännössä joustavuutta uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 -ohjelman rahoituslinjausten tulkinassa ja avarakatseisuutta puhtaaseen siirtymään liittyvien toimenpiteiden arvioinnissa.

Euroopan unionin pohjoisten alueiden painoarvo ja siihen kohdistuva säätely

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan, seutujen ja kuntien etujen ajaminen ylimaakunnallisissa ja kansallisissa sekä Pohjoismaisissa ja laajemmin kansainvälisissä foorumeissa nähdään erittäin tärkeänä asiana alueen kilpailukyvyyn ja saavutettavuuden parantamisen sekä kansainvälisten investointien ja rahoituksen kanavoitumisen näkökulmasta.

Toivomme edunajamista sekä arvovalta- ja vaikuttavuusviestintää toteutettavan leveillä hartioilla, yhdessä alueen seutujen ja kuntien kanssa ja näkökulmat huomioiden.

Kuntien elinvoimaisuus ja uudistuminen

Strategisten kehittämistoimenpiteiden ja rahoituksen kohdistaminen kuntien elinvoimaa, veto- ja pitovoimaa sekä työvoiman houkuttelevuutta lisääviin toimenpiteisiin on avainasemassa koko maakunnan menestymisessä. Yksinomaan maakuntakeskuksen menestyminen, kasvu ja elinvoimaisuus ei lämmitä sen ulkopuolisilla alueilla.

Maakuntatasoinen vaikuttaminen valtakunnallisesti ja aktiivinen edunajamistyö muiden muassa kuntatalouteen ja valtiosuusjärjestelmään liittyvissä ja muissa uudistuksissa on elintärkeää tasapainoisen kuntatalouden ja elinvoimaisten alueiden mahdollistamiseksi. Uudistuksiin liittyen on tehtävä aluetalousvaikutusten kokonaisvaltaista tarkastelua ja arviointia sekä käyttää tuloksia perusteina maakunnan ja kuntien etujen ajamistyössä sekä annettavissa lausunnoissa ja vaikuttavuusviestinnässä.

Tulevaisuuden rakentaja ja tiedolla johtaja

Tulevaisuustyön tekemiseen liittyy vahvasti puhtaan siirtymän, energiatuotannon, teknologisen kehityksen ja niihin liittyvien mahdollisuuksien ymmärtäminen yhdistettynä eri alueiden maantieteellisiin sekä yritys- ja elinkeinoelämän vahvuuksiin.

Pohjois-Pohjanmaan liitolla on merkittävä rooli kuntien ja seutujen osallistamisessa, paikallistason näkökulmien ja tavoitteiden kokoajana ja kiteyttäjänä sekä tulevaisuus- ja tilannekuvien muodostamisessa ja edelleen tiedon jakamisessa ja välittämisessä. Maakunnallisia, seudullisia ja kuntakohtaisia tilannekuvia tulee hyödyntää aktiivisessa kansallisen ja kansainvälisen tason edunajamisessa ja vaikuttavuusviestinnässä. Niiden avulla mahdollistetaan myös alueellisten ja sektorikohtaisten kehittämistoimenpiteiden toteuttaminen ja siten koko maakunnan kehittyminen.

Innostuneiden osaajien yhteisö

Henkilöstön työhyvinvointi sekä tulevaisuuden asiantuntijuutta tukevat työ- ja toimintatavat ovat merkittävässä asemassa organisaation onnistumisessa, toimenpiteiden toteuttamisessa ja strategisten tavoitteiden saavuttamisessa sekä tarjottavien palvelujen laadussa.

Työhyvinvointi, organisaatiokulttuurin kehittäminen, työssä jaksaminen ja ajankäytön hallinta sekä niiden kehittäminen nousevat voimakkaasti esille erilaisissa kyselyissä ja barometreissa. Valitun strategisen linjauksen

tavoitteita ja niihin liittyviä toimenpiteitä on mahdollista laajentaa ja ulottaa myös kuntaorganisaatioihin ja maakunnassa toimiviin yrityksiin esimerkiksi kehittämishankkeiden toteuttamisen muodossa.

4. Toiminta- ja tavoitteet

Maakuntajohtajan toimintayksikkö

Toimintayksikön tehtäviin toivotaan sisällytettävän myös kunnille tärkeiden suunnitteilla, valmistelussa ja lupaprosessien eri vaiheissa olevien hankkeiden eteenpäin viemistä edistävien arvovaltapalvelujen tarjoaminen. Tämän lisäksi arvovalta- ja vaikuttavuusviestintä tulee sisällyttää osaksi maakuntaliiton viestintästrategiaa.

Maakunnan kehittäminen ja rahoitus

Kuntien sekä kunnallisten ja seutukunnallisten kehittämistoimijoiden rooli aktiivisena alue- ja elinvoiman kehittäjänä ja kehitysedellytysten luojana on merkittävä. Eri rahoitusvälineistä kanavoitavien hankerahoitusten kohdistaminen kunta- ja aluelähtöisiin seutujen elinvoimaa ja yritysten toimintaedellytyksiä parantaviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin on niiden kokonaisrahoituksen toteutumisen näkökulmasta välttämätöntä.

Kehittämistävälineinä tulevat tulevaisuudessa olemaan aikaisempaa enemmän ylimaakunnallisesti ja suoraan kansainvälisesti rahoitetut hankkeet. Kv-rahoitteisten hankkeiden lisäämiseksi ja mahdollistamiseksi toivomme maakuntaliitolta aktiivista roolia potentiaalisten hanketoimijoiden ja -kumppaneiden tunnistamiseksi sekä niiden välisen yhteistyön lisäämiseksi. Maakuntaliitto puolueettomana toimijana on näkemyksemme mukaan oikea taho myös yhdistämään olemassa olevia hankekumppani- ja toimijaverkostoja sekä tuomaan verkostot esille kaikkien toimijoiden hyödynnettäväksi.

Mainittakoon, että Raahen seudun kehitys ja Raahen seutukunta alueena on valmis elinvoimaa, veto- ja pitovoimaa sekä yritystoimintaa vahvistavien ja kilpailukykyä lisäävien pilottien kokeilualustaksi ja -alueeksi.

Maakunnan suunnittelu ja osaaminen

Aluesuunnittelutehtävien kolme osa-alueetta – maakuntaohjelma, maakuntakaava ja tulevaisuus muodostavat toisiansa täydentävän kokonaisuuden. Maakunnan ja eri seutujen kilpailukykyyn kehittymisen ja resurssien mahdollisimman tehokkaan allokoimisen näkökulmasta aluesuunnittelun tulee olla tulevaisuusorientoitunutta ja ennakoivaa, mutta samaan aikaan mahdollistavaa ja muutosjoustavaa sekä alueiden tarpeet huomioivaa. Toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin reagoinnin tulee olla nopeaa ja samalla tarvitaan myös valmiutta sekä resursseja nopeiden kokeilujen toteuttamiseen.

5. Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025-2027

Vuoden 2025 talousarvion ja tulevien vuosien talousarvioiden osalta edellytämme ennakoitavuutta ja käytettävissä olevien resurssien kokonaistaloudellisesti tehokasta käyttöä.

Maakuntaliiton henkilöstömäärä on ollut laskusuunnassa ja suunnittelukaudella eläkeikään on yltämässä useampi henkilö, joten aktiivisten työntekijöiden työtehtävien määrää ja työssäjaksamista sekä organisaation toimintaprosesseja on tarpeen tarkastella säännöllisesti ja tarvittaessa hankkia lisäresursseja.